

CD KLASSIEK

Zoete Franse klarinet
Franse componisten

Jos van Immerseel wordt in november zeventig en viert dat nu al met een voortreffelijke bundel Franse kamermuziek voor klarinet en klavier. Dat doet hij samen met Lisa Shklyaver, een supertalent dat bij Anima Eterna speelt en die vorig jaar nog magistraal op bassethoorn Mozarts formidabele klarinetconcerto, KV 622 vertolkte. En ook nu spat de energie en speelvreugde van deze twee schitterende muzikanten af. Shklyavers vertolking is volkomen vlekkeloos, met een opmerkelijk zoete, maar tegelijk ingehouden toon en verfijnde articulatie.

Het programma bestaat uit zowat de allermooiste bladzijden van de Franse klarinetliteratuur uit de vroege twintigste eeuw. Grote namen zijn de basis voor twee minder bekende 'specials'. We horen een charmante *canzonetta* uit 1889 van Gabriël Pierné en het virtuoze *Denneriana* van André Bloch.

Deze leuke en interessante 'toemaatjes' komen goed tot hun recht in combinatie met die van de bekende namen van de Fran-

se School. Saint-Saëns' *Sonata* opus 167 is een van de laatste werken van de componist en bewijst dat een 85-jarige nog fantastisch creatief kan zijn. Poulencs *Sonata* vangt aan met een *allegro tristamente*, misschien wel omdat het letterlijk zijn zwanenzang was? Hij stierf een week na de voltooiing. Poulenc componeerde het werk voor een van de grootste jazzklarinetspelers van toen, Benny Goodman. Debussy schreef in 1910 een rapsodie (getiteld 'eerste,' maar er kwam nooit een tweede) voor het eindexamen klarinet aan het Parijse conservatorium.

Klapstuk is de *Scaramouche* van Darius Milhaud. Een werk met een ingewikkelde geschiedenis en diverse versies, maar waarvan we het 'origineel' beluisteren. Dat is een paradox waarmee van Immerseel constant te maken kreeg in zijn carrière. Hij wil zo dicht mogelijk de originele klank benaderen, maar dat vergt vaak grote innovaties. Wat er ook van is, de *Brazileira* aan het eind van Milhauds compositie klinkt nu zo aanstekelijk dat het moeilijk blijft je voetjes op de grond te houden. Prettige verjaardag, maestro! (JC)

Poulenc, Saint-Saëns, Debussy, Bloch, Pierné, Milhaud, *La clarinette française*, door Lisa Shklyaveris (klarinet) & Jos van Immerseel (piano), Zig-Zag Territoires (distributie Outhere Music), ZZT358, 22,50 euro.

CD MIDDELEEUWS

Schitterend Venetië
Ciconia & anderen

De Venetiaanse republiek stond in de twaalfde, dertiende en veertiende eeuw -op het hoogtepunt van haar macht. De stad in de lagune was dan ook een economisch doorgeefluik tussen de Latijnse wereld en Byzantium. De staat werd geleid door een voor het leven gekozen leider, de zogeheten doge (naar *dux*, Latijn voor leider).

Het Frans-Italiaanse ensemble La Reverdie, in 1986 opgericht door twee zussenparen, bouwde een repertoire uit van voornamelijk middeleeuws werk. Van overwegend seculier evolueerde het

naar religieuze polyfonie. Voor het eerst verzamelt het werk van componisten uit de periode tussen 1330 en 1430 die werkten voor de Venetiaanse doges.

Het album met twaalf werken werd opgenomen in het klooster van San Giorgio Maggiore in de lagunestad. Een meer geschikte plek is nauwelijks te bedenken voor deze vroege polyfone werken. De titelzong, *Venecie mundi splendor*, is van de hand van Johannes Ciconia, de zoon van een Luikse kanunnik die zelf een geestelijke loopbaan aanving, zij het als zangmeester. Hij belandde in Padua, waar hij in 1403 cantor van de kathedraal werd en dus ook werkte in opdracht van de doges. Hij combineerde de late Franse ars nova met de Italiaanse stijl toen. (EDS)

Venecie Mundi Splendor. Marvels of Medieval Venice, door La Reverdie, Alpha, A387, 23,50 euro.

BOEK ERFGOED

Kamp en oorlog
Luc De Vos & anderen

Vele oudere (mannelijke) lezers kennen het Limburgse Leopoldsburg als de plaats waar ze een deel van hun dienstplicht doorbrachten. In 1835 liet Leopold I op de heide een legerkamp optrekken dat het grootste en modernste oefenkamp van Europa werd, het kamp van Beverlo. In 1850 ontstond rond het kamp een zelfstandige gemeen-

te, Bourg Léopold. Met zijn 5.252 hectare is het nog steeds het grootste militaire domein van het land.

Niet enkel de Belgen maakten echter gebruik van Kamp Beverlo. De militaire historici Luc De Vos, Franky Bostyn en Bernd Vanderheyden delven het verhaal op van wat er tijdens de Eerste Wereldoorlog met het kamp gebeurde. Zeshonderdduizend militairen passeerden er voor training met het oog op de strijd aan het westelijke front. Het Duitse leger nam het hele kamp over en liet er dan ook zijn sporen na. Het boek *Übungsplatz Beverloo* brengt dat in kaart. Begin april 1915 experimenteerde het Duitse leger op de heide met chloorgas, om het enkele dagen later daadwerkelijk aan het front in te zetten als wapen.

Bovenal is het boek een kennisgeving met een bijzonder aspect van onze geschiedenis. In Leopoldsburg is dan ook nog veel te zien van ons militaire verleden.

Zowel de koning als de minister van Defensie hadden eertijds hun verblijfplaats in het Koninklijk Park. Leopold II verbleef er een laatste keer in 1875.

De hoofdkerk werd in opdracht van Leopold II tussen 1899 en 1903 opgetrokken door het leger, maar al snel als parochiekerk gebruikt. In 1968 werd het gebouw aan de gemeente verkocht. De oorspronkelijke parochiekerk uit het midden van de negentiende eeuw was toen al kloosterkerk geworden. (EDS)

Luc De Vos, Bernd Vanderheyden & Franky Bostyn, *Übungsplatz Beverloo 1914-1918*, Davidsfonds, Leuven, 2015, 128 blz., ISBN 978 90 5908 620 3.

BOEK PRAKTISCH

Zelf moestuin plannen
Wim Lybaert

Enkele weken gelden was televisietuinman Wim Lybaert interviewgast in dit blad. In verschillende televisieprogramma's etaleert deze televisiemaker met veel enthousiasme zijn twee passies, de moestuin en koken. Van-

uit zijn eigen moestuin in Brugge neemt Lybaert Vlaanderen mee op een boeiend moestuinavontuur vol humor. Dat resulteerde al in twee handige boeken vol tips over de oeroude kunst van het tuinieren, *De moestuin volgens Wim* en *Mijn oogst*.

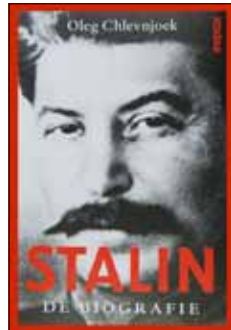
Nu zet Wim Lybaert met een heuse 'moestuinagenda' ons zelf op weg met een wat vreemd boek. Je moet zelf aantekeningen maken in een mooi en handig boekje, waarin je dag na dag de moestuinactiviteiten kunt bijhouden. Zo leer je uit tegenslagen en successen.

De *Moestuinplanner 2016* geeft eerst basisinformatie over grond en klimaat. Vervolgens is er een bladzijde gewijd aan de belangrijkste teelten, met per maand wat je ervoor moet doen in de tuin. Vervolgens is er handig

schema voor alle teelten per maand en een moestuinplanner voor het hele jaar. Dat zijn echte agendabladzijden met maandelijks de belangrijkste opdrachten voor welbepaalde teelten en per dag gegevens over de gemiddelde temperatuur en de uren daglicht. Het maakt een planning op maat mogelijk. Goed gepland, is beter geplant. (EDS)

Wim Lybaert, *Moestuinplanner 2016*, Manteau, Antwerpen, 2015, 352 blz., 15 euro, ISBN 978 90 2233 184 2.

BOEK GESCHIEDENIS

Schim uit verleden
Oleg Chlevnjok

Vaak wordt beweerd dat de schaduw van Adolf Hitler nog steeds over Europa hangt, maar volgens politicologen is het nu de erfenis van de communistische alleenheerser Josef Stalin die zich laat gelden. Zijn schim zweeft boven Rusland en zijn voornaamste werktuig is nog steeds de angst. Vladimir Poetin lijkt een milde incarnatie van de communist met de snor.

De Russische historicus Oleg Chlevnjok is een expert in de geschiedenis van het communisme. Hij borstelt nauwgezet een portret van Stalin, ook al deden velen hem dat voor. Het bijzon-

dere aan dit werk is dat auteur toegang had tot voorheen gesloten Russische archieven. Een schat aan tot nog toe onbekend materiaal werpt nieuw en aanvullend licht op het bewind van de wrede dictator.

Wat leren we daaruit? Dat Stalin permanent in angst voor zijn omgeving leefde. Hij moest altijd bedacht zijn op een aanslag en verraad. De enige manier om zichzelf te handhaven, was permanente terreur te installeren. Haast alle pioniers die samen met Josef Dzoegasjvili, bijgenaamd Stalin, na 1924 het communisme in de Sovjet-Unie verder uitbouwden, verdwenen na schijnprocessen of werden eenvoudigweg vermoord. En daar bleef het niet bij. Stalin hield het hele land in zijn greep en Rusland werd een angstwekkende dictatuur waarin op zijn aangeven tientallen miljoenen mensen stierven.

Niet verwonderlijk keek Stalin, zo blijkt uit de documenten, neer op de bevolking die hem als een halfgod moest vereren. Na de jaren 1930 begaf hij zich nooit meer tussen de mensen voor werkbezoeken. Onthullend? Ja en nee. Veel in het boek bevestigt het beeld van een zwaar ge-

stoorde man die beschikte over grote politieke talenten. Vreemd genoeg liet hij toe dat dwangarbeiders en goelaggevangenen hem schreven, natuurlijk om mensen te verklikken.

In het huidige Rusland heerlijken sommigen die periode, omdat het ook een tijd was van militaire triomf (in 1945), politiek succes (met de overheersing van Centraal-Europa) en de industrialisatie van Rusland.

Oleg Chlevnjok waarschuwt de lezer ervoor de geschiedenis niet te verdraaien. Verbittering en sociale onvrede blijven de voedingsbodem voor de stalinistische leugens. (EDS)

Oleg Chlevnjok, *Stalin. De biografie*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2015, 480 blz., 39,99 euro, ISBN 978 90 4681 840 4.